

Bijeen, Bij ÉÉN!

Analyse enquête kerkverlating jongeren Sintjansgemeente Gouda

PROJECTGROEP CHE: CHRIS VAN SLIGTENHORST, COR BURGGRAAF
AMRITA KLOP EN HANS MOUTHAAAN

Inhoud

1	Aanleiding tot onderzoek.....	2
1.1.	Inleiding.....	2
1.2.	Aanleiding	2
1.3.	Kernvraag	2
1.4.	Deelvragen.....	2
1.5.	Doelstelling	3
1.6.	Afbakening.....	3
2	Beschrijving gemeente	4
2.1.	Plaats.....	4
2.2.	Typering.....	4
2.3.	Omvang	4
3	Theoretisch kader.....	4
4	Resultaten onderzoek	6
4.1.	Verantwoording onderzoeksmethodiek.....	6
4.2.	Populatie	8
4.2.1.	<i>Mate van respons</i>	8
4.2.2.	<i>Betrouwbaarheid en validiteit</i>	8
4.3	Belangrijkste resultaten	9
4.3.1.	<i>Beantwoording hoofdvraag</i>	9
4.3.2.	<i>Beantwoording deelvragen (reden verlaten Sint-Jansgemeente)</i>	10
4.3.3.	<i>Beantwoording deelvragen (beleving gemeente)</i>	13
4.3.4.	<i>Beantwoording deelvragen (beleving dienst)</i>	16
4.3.5.	<i>Beantwoording deelvragen (persoonlijk geloof)</i>	18
4.3.6.	<i>Beantwoording deelvragen (citaten uit de open vragen)</i>	22
4.3.7.	<i>Citaten 'blijvers'</i>	22
4.3.8.	<i>Citaten 'schuivers'</i>	22
4.3.9.	<i>Citaten 'gaanders'</i>	23
5.	Conclusies en aanbevelingen.....	24
5.1.	Conclusies	24
5.2.	Aanbevelingen	24
5.2.1.	<i>Inhoudelijke aanbevelingen</i>	24
5.2.2.	<i>Procesmatige aanbevelingen</i>	25
5.2.3.	<i>Aanbeveling voor vervolgonderzoek</i>	25
6.	Slotwoord	25

1 Aanleiding tot onderzoek

1.1. Inleiding

In het kader van onze studie aan de Christelijke Hogeschool Ede hebben we in een groepje een surveyonderzoek gedaan naar kerkverlating onder jongeren en waarom jongeren deze keuzes maken. We hebben gekeken naar achtergronden die daarbij een rol spelen en wat gedaan zou kunnen worden om jongeren voor de eigen gemeente en voor het geloof te behouden. Dit onderzoek hebben we gedaan in opdracht van en in samenwerking met de Sint-Jansgemeente in Gouda.

We hebben een enquête ontwikkeld die we digitaal naar jongeren hebben gestuurd volgens een verzendlijst die we van de Sint-Jansgemeente hebben gekregen. We hebben de survey verstuurd aan jongeren tussen de 18 en 35 jaar, die een relatie met de Sint-Jansgemeente hebben of hebben gehad.

1.2. Aanleiding

De Sint-Jansgemeente is een grote PKN gemeente in Gouda. Zij bestaat uit wijk A en B en heeft in totaal ongeveer 3421 leden. Binnen deze gemeente is een onoverzichtelijke stroom van mensen waar te nemen, die binnenkomen en die vertrekken. Door slechte administratie en onduidelijk overzicht is er onvoldoende zicht op wat er precies gebeurt. De indruk bestaat dat vooral jongeren deze onoverzichtelijke stroom vertegenwoordigen, en daarmee de gemeente verlaten. De vraag is dan ook: Wie zijn het, om hoeveel mensen gaat het, wat zijn hun motieven en waar gaan zij heen? Deze vragen worden gevoeld in de gemeente. Het zijn hun kinderen, hun jongeren, die om uiteenlopende redenen de band met de gemeente kwijt raken en soms zelfs opgeven. Deze vragen hebben een bezinning in deze gemeente opgang gebracht. Een projectgroep is gaan brainstormen om in deze problematiek meer inzicht te krijgen. Het zijn de jongeren die zij hebben zien opgroeien in de gemeente, die zij op de zondagschool les gaven, die zij tijdens de clubs hebben ontmoet, die de catechisatie bezochten. Dat is pijnlijk en verontrustend. Te meer als we naar de toekomst kijken. Daarin zal er dus een leeftijdscategorie voor een belangrijk deel weg zijn. Hoe moet het dan verder met het vervullen van de taken en ambten die er zullen zijn? Hoe ziet de toekomst van onze gemeente eruit?

1.3. Kernvraag

De onderzoeksvraag is:

‘Veel jongvolwassenen (in de leeftijd van 18-35 jaar) verlaten onze gemeente. Als gemeente weten we niet hoeveel en waarom deze jongvolwassenen de gemeente verlaten en waarheen zij gaan.’

1.4. Deelvragen

Wij willen niet alleen weten waarom jongvolwassenen de gemeente verlaten en waar ze heen gaan, maar we willen ook nagaan wat we kunnen doen om binding aan de eigen gemeente te bevorderen en kerkverlating zoveel mogelijk te voorkomen. De argumenten van de jongeren willen we daarom gebruiken om te kijken of we aanbevelingen kunnen formuleren om de jongeren beter voor de gemeente vast te houden.

Als deelvragen formuleren wij:

1. Hoeveel jongeren verlaten de Sint-Jansgemeente tussen de 18-35 jaar?
2. Waar gaan ze naar toe?
3. Wat zijn de redenen/aanleidingen/motieven voor hun handelen?
4. Wat kan de Sint-Jansgemeente doen om de uitstroom in het heden en de toekomst te verminderen?

Deze vragen zijn voor ons leidraad geweest in de opzet van ons survey onderzoek. Zij zijn ook leidend geweest voor de analyse die we uit de verkregen informatie hebben gemaakt. Ons doel is om deze vragen te beantwoorden en aanbevelingen te doen.

1.5. Doelstelling

De opdrachtgever zal na de afronding van het onderzoek, en na het uitbrengen van ons adviesrapport, na aanleiding van de analyse, zich breder gaan beraden en bezinnen wat zij met de resultaten kunnen doen. Niet alle adviezen zullen even makkelijk te verwezenlijken zijn. De Sint-Jansgemeente is een grote gemeente met een lange traditie als het gaat om de identiteit en de omvang van de gemeente. Mogelijke veranderingen zullen altijd met grote voorzichtigheid gepaard moeten gaan. Ook zal er een breed draagvlak moeten komen om bepaalde veranderingen door te kunnen voeren. De eerste vier stappen die de opdrachtgever zal gaan ondernemen is:

1. Het adviesrapport bespreken in het brede moderamen van beide wijken
2. Een gemeenteavond beleggen om de resultaten te bespreken.
3. De harde cijfers gaan verwerken.
4. Het projectteam zal moeten werken aan een breed draagvlak binnen gemeente.

Andere stappen zullen mede afhangen van het feit in hoeverre zij onze bevindingen en adviezen delen en in hoeverre onze bevindingen en adviezen zijn te realiseren voor de Sint-Jansgemeente.

1.6. Afbakening

Het onderzoek is afgebakend door een bepaalde doelgroep te benaderen en het onderzoek niet te richten tot heel de gemeente. Binnen de doelgroep hebben we een indeling van drie groepen gemaakt, te weten: *blijvers*, *schuivers*, *gaanders*. Ook is de focus van het onderzoek van meet af aan gericht geweest op de reeds genoemde kernvraag (zie vraag 1b). Op deze manier hebben ons geprobeerd te beperken.

2 Beschrijving gemeente

2.1. Plaats

Het onderzoek is verricht in de Sint-Jansgemeente te Gouda, bestaande uit wijk A en B. De beide wijkgemeenten hebben een eigen kerkenraad en wijk predikant.

2.2. Typering

De Sint-Jansgemeente rekent zich tot een Hervormde gemeente binnen de Protestantse Kerken van Nederland (PKN) en voelt zich verbonden met de Gereformeerde bond.

2.3. Omvang

Zoal al genoemd bij punt 1 a, bestaat de Sint-Jansgemeente uit circa 3421 leden. Wijk A circa 1700 leden en wijk B 1721 leden, totaal 3421 leden. Waarvan circa 575 doopleden in Wijk A.

3 Theoretisch kader

Het onderzoek is dus beïnvloed geworden door de veranderde focus:

“kerkbeleving”. Met dit nieuwe thema konden we ook vragen stellen aan jongeren die de Sint-Jansgemeente (nog) trouw bleven. De doelgroep is nu onderverdeeld in: blijvers, schuivers en gaanders.

In ons literatuuronderzoek hebben we ons vooral toegelegd op het ontdekken van de verbindende schakels, die van betekenis zijn voor de keuze van hun geestelijk onderdak. In deze zoektocht ontdekten we dat er een omgekeerde beweging gaande is. Was het in het verleden zo dat de kerk primair een boodschap had aan de wereld, appelleert de wereld steeds meer met een boodschap aan de kerk.

Belangrijke voorwaarden voor lidmaatschap is dat een organisatie, en in onze tijd ook de kerk, helder haar toegevoegde waarde weet over te dragen. De kerk heeft de uitdaging aan te gaan zich zo naar haar leden en de maatschappij te profileren en presenteren dat mensen zich er door aangesproken weten en voelen.

Bij het onderzoek op “kerkbeleving onder jongeren” hebben we te maken met allerlei tendensen die er in onze westerse cultuur gaande zijn, en die ook de kerkdeur niet voorbij zijn gegaan. Als voorbeeld kunnen we noemen de uitslag van een belangrijk rapport, dat eind vorig jaar verscheen, van het Sociaal en Cultureel Planbureau. Zij stelden dat de binding van mensen aan de kerk sterk afneemt. Organisaties die op vaste tijden samenkomen, hebben het moeilijk. Mensen zoeken vooral naar dat wat bij hun leefstijl past. En dat heeft uiteraard alles te maken met de toenemende individualisering¹. Door het proces van individualisering staan allerlei vanzelfsprekendheden ter discussie. Er is sprake van een toegenomen keuzevrijheid, en dat raakt ook het godsdienstig leven. De genoemde keuzevrijheid brengt met zich mee dat individuen in toenemende mate ook hun godsdienstig leven gaan kiezen en vormgeven. Men raakt meer en meer los van de “grotere verbanden”, en is meer gericht op een individuele belevingswereld. We zien dit in de analyse terug, ongeveer 35%² van de jongeren die de Sint-Jansgemeente de rug toekeert een keuze maakt voor een andere gemeente die bij hen past.

Het individualiseringsproces bevordert ook in sterke mate de privatisering van de godsdienst, dat wil zeggen: “godsdienst lokaliseert zich in toenemende mate in de privésfeer van men-

¹ Brochure Gereformeerde Bond “De gemeente en ik”

² Analyse punt 4 kerkbezoek toelichting stip 7

sen³. In onze analyse zien we deze trend van privatisering ook duidelijk terug komen. Een niet onbelangrijk aantal jongeren geeft aan ook wel zonder de kerk te kunnen geloven. Het individualiseringsproces heeft ook een duidelijke keerzijde, en dat wordt ook gevoeld in de kerkelijke context. Er blijkt bijvoorbeeld een toenemende verstoring te zijn tussen twee waardevolle polen. Enerzijds is dat de “individuele vrijheid” en anderzijds de “gemeenschappelijke veiligheid”. Er blijkt een prijskaartje te hangen aan het nastreven van individuele doelen: relaties worden onbestendig en vluchtig. Men heeft blijkbaar ook sterke behoeften aan gemeenschap⁴. Ook dit gegeven zien we terug in de analyse. De omvang van de Sint-Jansgemeente is van dien aard dat het heel moeilijk is om een hechte gemeenschap te vormen. De gemeente is te kolossaal en de onderlinge band wordt te weinig ervaren, de community staat onder druk. De helft van de jongeren die vertrokken zijn naar een andere gemeente, is van mening dat de afstand tussen de gemeenteleden en de leden van de kerkenraad te groot is⁵. Dat zou ook een mogelijke verklaring kunnen zijn waarom zij met hun geloofsvragen niet naar hun blokouderling gaan, maar zich eerder richten tot familieleden of vrienden.

Vanuit de bestudeerde literatuur zijn we deze sociologische en culturele tendensen op het spoor gekomen. We zagen ons dan ook uitgedaagd door de literatuur om diep te leren zien en om tot verstaan te komen van de gemeente, die je als een unieke persoonlijkheid moet leren kennen. Kerkopbouw begint in en met de feitelijke situatie. De ideale gemeente mag je van dromen, de feitelijke moet ons hart hebben. Wij hebben ons in het onderzoek door de achterliggende noties uit de literatuur laten leiden in de opzet van ons onderzoek. We zijn er primair van overtuigd dat de kerk een boodschap heeft aan, en voor de wereld. Los van het feit of zij deze boodschap aanvaard en inziet. Dit is principieel gezien een Bijbelse notie. We hebben al deze informatie gebundeld en gebruikt om onze vragen te vormen en toe te spitsen. In een bijgevoegd document gaan we uitgebreider in op de onderbouwing van de door ons gestelde vragen. En ook gaan we daar dieper in op het belang van bepaalde vragen.

³ Dr. G. Dekker en Dr. H.C. Stoffels Godsdienst en samenleving

⁴ René Erwich Veel kleurig verlangen

⁵ Analyse punt 12 Waarom gaan jongeren weg

4 Resultaten onderzoek

4.1. Verantwoording onderzoeksmethodiek

Aanvankelijk wilde wij (als onderzoeksteam CHE) een waarderend vooronderzoek (Appreciative Inquiry) proberen te realiseren, in de vorm van een groepsgesprek met een aantal jongeren uit de doelgroep. Het leek ons zinvol om met de informatie uit dat groepsgesprek, de kwaliteit van de enquête te verbeteren. Maar dit bleek achteraf teveel gevraagd op een te korte termijn. De blokouderlingen hadden onvoldoende overzicht in hun wijk om op tijd jongeren te kunnen vinden die bereid waren om mee te werken aan dit vooronderzoek.

We hebben we een enquête ontwikkeld die we digitaal naar jongeren hebben gestuurd volgens een verzendlijst die we van de Sint-Jansgemeente hebben gekregen. Zie voor meer informatie bij het tot stand komen van de enquête punt 3 (theoretisch kader) van dit document. Uit voorzorg en ook om te checken of alles naar wens zou gaan bij het invullen en verwerken van de informatie, hebben we ons eerst gericht tot 10% van de totale hoeveelheid adressen. Toen bleek dat alles goed op orde was hebben we de resterende 90% ook aangeschreven. Bij beide groepen hebben we twee keer een herinneringsmail gestuurd. Dat leverde ons een duidelijk hogere score op bij de resultaten. Het gaat om een onderzoeksgroep van jongeren tot en met 35 jaar, die een relatie met de Sint-Jansgemeente hebben of hebben gehad.

We hebben vanaf het moment dat we besloten een surveyonderzoek te doen de volgende route gevolgd:

- Het maken van vragen voor de enquête.
- Onderbouwing onderzoeksvragen.
- Gezamenlijk doorspreken hiervan met projectgroep Gouda en docent onderzoeksmethodiek.
- Met alle feedback en overleg de definitieve vraagstelling geformuleerd.
- Inventarisatie mailadressen van hen die we onze enquête willen toesturen.
- In eerste instantie 10% van de adressen het onderzoek mailen.
- Een eerste en tweede reminder gestuurd.
- Vervolgens de 90 % van de adressen het onderzoek gemaïld.
- Na eveneens een eerste en tweede reminder het onderzoek afgerond.
- Een analyse gemaakt uit het surveyonderzoek.

De meeste vragen zijn gesloten vragen in de vorm van meerkeuzevragen of stellingen. Bij de stellingen kunnen de respondenten meestal op een tienpuntsschaal aangeven wat hun standpunt is. Soms maken we ook gebruik van een vijfpuntsschaal en enkele open vragen. In die open vragen kunnen de mensen dan concreet aangeven en met eigen woorden beschrijven hoe zij over bepaalde zaken denken.

Een tweetal mensen wees ons op het feit dat we de schaal meestal laten lopen van “geheel oneens (negatief)” tot “geheel eens (positief)”. Maar bij één vraag omgekeerd. Dat vonden deze twee mensen verwarrend. Voor de verwerking van de resultaten heeft dit echter geen consequenties gehad.

Bij de verwerking hebben we bij de meeste onderwerpen de standpunten van de tienpuntsschaal en ook van de vijfpuntsschaal teruggebracht tot drie groepen standpunten:

1. Een afwijzend of negatief standpunt; in belangrijke mate “oneens (negatief)”. Dat zijn de scores 1, 2 en 3 bij de tienpuntsschaal of 1 en 2 bij de vijfpuntsschaal.
2. Een neutrale score. D.w.z. “licht” afwijzend/negatief, neutraal en “licht” instemmend/positief. Dat zijn dan de scores 4, 5 en 6 bij de tienpuntsschaal en 3 bij de vijfpuntsschaal.
3. Een instemmend of positief standpunt; in belangrijke mate “eens (positief)”. Dat zijn dan de scores 7, 8, 9 en 10 bij de tienpuntsschaal en 4 en 5 bij de vijfpuntsschaal.

Daardoor worden de stellingnames in onze ogen overzichtelijker en zijn ze beter onderling te vergelijken: negatief/afwijzend; neutraal/genuanceerd en positief/instemmend.

Soms zijn de aantallen zo klein, dat er wel verschillen te zien zijn maar er niet gesproken kan worden van significantie (niet door toeval ontstaan). De cijfers geven dan niet meer dan trends aan, waar niet direct algemeen geldende conclusies aan verbonden kunnen worden.

In de volgende hoofdstukken verwerken we de binnengekomen gegevens. We hebben uit de antwoorden voldoende informatie gekregen voor onze hoofdvraag en sub vragen. Onze keuzes zijn gebaseerd op de hiervoor geformuleerde vragen.

In onze analyse komen de volgende onderdelen aan de orde:

- Algemene achtergrondinformatie van de jongeren.
We geven eerst een schets van de achtergronden van onze respondenten. We krijgen dan een beeld van de maatschappelijke achtergronden van de jongeren, zoals de huidige woonplaats, opleidingsniveau, verdeling naar geslacht en burgerlijke staat.
- Het huidige kerkbezoek.
Alle jongeren die wij met de enquête hebben benaderd hebben een band met de Sint-Jansgemeente of hebben die gehad. De vraag is dan hoeveel jongeren die in de Sint-Jan zijn opgegroeid daar nog steeds bij zijn aangesloten (“blijvers”), hoeveel jongeren naar een andere gemeente zijn gegaan (“schuivers”) en waar ze heen zijn gegaan en hoeveel mensen niet meer naar de kerk gaan (“gaanders”).
Ook zijn er jongeren die niet in de Sint-Jansgemeente zijn opgegroeid, maar daar in een later stadium wel terecht zijn gekomen.
- Motieven die bij jongeren een rol spelen om hun keuzes te maken. We proberen inzicht te geven in wat jongeren belangrijk vinden in hun geloof en in hun verwachtingen van de gemeente. Ook kijken we naar invloeden van buiten zoals van familie, partner en vrienden. We bekijken daarnaast of er verschil is in opvatting en gevoel tussen blijvers, schuivers en gaanders.

Op basis van deze analyses beantwoorden we de gestelde kernvraag en de deelvragen. Daarnaast verwoorden we als laatste enkele aanbevelingen.

Zoals gesteld zijn er 157 reacties binnengekomen. Hiervan zijn 154 antwoordformulieren daadwerkelijk digitaal verwerkt. De antwoorden van deze 154 respondenten hebben wij gebruikt voor onze analyse.

4.2. Populatie

4.2.1. *Mate van respons*

De 154 reacties geven het volgende beeld:

- 117 respondenten (75,7%) woont op het moment van afname van dit onderzoek nog steeds in Gouda.
37 van de respondenten (24,3%) woont buiten Gouda.
- De verdeling over de leeftijdscategorieën is als volgt:
 - 18-24 jaar: 69 jongeren of 44,8%
 - 25-29 jaar: 48 jongeren of 31,2%
 - 30-35 jaar: 37 jongeren of 24,0%
- De verdeling mannen-vrouwen is als volgt:
 - Jongens/mannen: 61 of 39,6%
 - Meisjes/vrouwen: 93 of 60,4%

Het opleidingsniveau van onze respondenten staat hieronder. Tussen haakjes zijn de percentages genoteerd van het landelijke onderwijsniveau (hoogst gehaalde diploma) van de Nederlanders tussen 24 en 35 jaar in 2013. Deze cijfers hebben wij berekend aan de hand van een grafiek uit de Monitor Trends in Beeld van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap die wij op internet gevonden hebben.⁶

Opleidingsniveau respondenten onderzoek

○ LBO:	0 (0,0%)
○ VMBO (BK/GT)/ MAVO:	4 (2,6%)
○ HAVO:	5 (3,3%)
○ VWO (Atheneum/Gymnasium)	13 (8,4%)
○ MBO:	21 (13,6%)
○ HBO:	67 (43,5%)
○ Universiteit (WO):	44 (28,6%)

Nederland 2013 (24-35 jr)

(Alleen BO: 4%)
(VMBO/MBO 1: 12,0%)
(Havo+VWO samen: 8,0%)
(MBO 2-4: 34,0%)
(25,0%)
(17,0%)

- De burgerlijke status van de respondenten is als volgt:
 - Gehuwd: 69 (44,8%)
 - Ongehuwd wel een relatie: 42 (27,3%)
 - Geen relatie: 43 (27,9%)

4.2.2. *Betrouwbaarheid en validiteit*

- Wij hebben de leeftijdsgrens voor “jongeren” gesteld op 35 jaar. Dit is arbitrair, want het gaat om een relatief begrip. Een voetballer van 35 jaar wordt bijvoorbeeld al oud genoemd, maar iemand die 35 jaar is en leiding geeft aan een grote organisatie wordt weer jong genoemd. In de ontwikkelingspsychologie onderscheidt de ontwikkelingspsycholoog Erikson acht levensfasen, waarvan de zesde fase die van de “vroege volwassenheid” is. Hij geeft daarvoor de leeftijdsgrenzen van 18 tot 35 jaar aan.⁷ Wij vinden de leeftijdsgrens tot 35 jaar om van “jongeren” te spreken een goed uitgangspunt voor ons onderzoek, omdat die groep immers de toekomst is voor de christelijke gemeente van Gouda en het alleen daarom al belangrijk is om deze groep voor de ge-

⁶ Link: http://www.trendsinebeeld.minocw.nl/grafieken/3_1_2_31.php.

⁷ <http://mens-en-samenleving.infonu.nl/psychologie/34088-acht-levensfasen-ontwikkelingsfasen-van-de-mens-erikson.html>.

meente te behouden. Wij constateren dan, dat juist ook de jongste groep (18-24 jaar) goed vertegenwoordigd is. Daar kunnen we op zich blij mee zijn want dat is belangrijk voor de verspreiding van ons geloof in de toekomst.

- De Sint-Jansgemeente heeft totaal 3453 leden. Daarvan zijn er 726 leden 35 jaar of jonger. Dat betekent dat ongeveer 21 % van de leden tot de groep jongeren behoort (volgens onze leeftijdsgrenzen). We willen geen oordeel geven over de vraag of dit een goede verhouding is of niet.
- Verder valt op dat de onderzoeksgroep voor ongeveer 40% uit jongens (mannen) bestaat en voor 60% uit meisjes (vrouwen). Wij vinden dit een scheve verhouding. Dit komt (mede) door het aantal gestuurde uitnodigingen (53% naar vrouwen en 47% naar mannen). We kunnen hier verder geen consequenties aan verbinden.
- Een andere constatering is, dat het opleidingsniveau van de jongeren die de enquête beantwoord hebben erg hoog is. Het aantal HBO en universitair gediplomeerden is samen ruim 72% van het totaal aantal respondenten. Terugrekenen vanuit de grafiek die wij gevonden hebben is dit percentage landelijk in 2013 voor 24 tot 35 jarigen “slechts” 42%. Dit betekent misschien wel dat veel van onze gelovige jongeren mogelijk goede gaven hebben ontvangen om in onze kerkgemeenschap een belangrijke rol te gaan vervullen. Aan de andere kant mist de gemeente hierdoor misschien gaven om praktisch en uitvoerend in de gemeente dienstbaar te zijn.
- Tot slot zien we dat bijna 45% van de jongeren gehuwd is en dat iets meer dan een kwart alleenstaand is en eveneens iets meer dan een kwart wel een relatie heeft maar nog niet is getrouwd. Uit de antwoorden kunnen we niet opmaken of deze jongeren wel of niet samenwonen.

4.3 Belangrijkste resultaten

4.3.1. *Beantwoording hoofdvraag*

Aan welke gemeenten zijn de jongeren op dit moment verbonden?

<u><i>De Sint-Jansgemeente Gouda</i></u>	<u><i>84 (54,5%)</i></u>
<u><i>Andere gemeenten binnen Gouda</i></u>	
○ De Oostpoort	10 (6,5%)
○ De Westerkerk	1 (0,6%)
○ De Pauluskerk	2 (1,3%)
○ Gereformeerde Gemeente	1 (0,7%)
○ Christelijk Gereformeerde Kerk	1 (0,7%)
○ Pinkstergemeente Morgenstond	..2 (1,3%)
○ Anders	9 (5,8%)
<u><i>Totaal andere gemeenten binnen Gouda:</i></u>	<u><i>26 (16,9%)</i></u>
<u><i>Gemeenten buiten Gouda</i></u>	
○ Andere PKN Gemeente	15 (9,7%)
○ Evangelische Gemeente	..3 (1,9%)
○ Gereformeerde Bondsgemeente	1 (0,7%)
○ Christelijk Gereformeerde Kerk	1 (0,7%)
○ Gereformeerd Vrijgemaakte Kerk	1 (0,7%)
○ Anders	9 (5,8%)
<u><i>Totaal gemeenten buiten Gouda:</i></u>	<u><i>30 (19,5%)</i></u>
<u><i>Geen kerkbezoek opgegeven; (niet meer naar de kerk)</i></u>	<u><i>14 (9,1%)</i></u>
<u><i>Totaal respondenten</i></u>	<u><i>154 (100%)</i></u>

Samengevat

- Van de 154 jongeren gaan er 84 (54,5%) nog steeds naar de Sint-Jansgemeente. Van de 70 jongeren die niet meer naar de Sint-Jansgemeente gaan, gaan er 26 (16,9%) naar een andere gemeente binnen Gouda en 30 jongeren (19,5%) naar een gemeente buiten Gouda. 14 Jongeren (9,1%) gaan helemaal niet meer naar een kerk.
- Van de 67 jongeren die in de Sintjansgemeente zijn opgegroeid en nog steeds in Gouda wonen gaan er 43 (64,2%) nog steeds naar de Sint-Jansgemeente. Dat zijn trouwe kerkleden.
- Van deze groep van 67 jongeren gaan er 24 (35,8%) niet meer naar de Sint-Jansgemeente
 - ondanks dat ze daar zijn opgegroeid en nog steeds in Gouda of omgeving wonen.
- Van de 37 jongeren die buiten Gouda wonen, zijn er 7 die (nog steeds) de Sint-Jansgemeente bezoeken. Dat is 18,9% van deze groep van 37 en 4,5% van alle 154 respondenten. Van hen zijn er 6 in de Sint-Jan opgegroeid.
- 54 Jongeren zijn niet in de Sint-Jansgemeente opgegroeid maar hebben daar wel een relatie mee gekregen of hebben die gehad. Dat is 35,1% van het totaal van de 154 respondenten.
- 28 Respondenten (18,2%) gaat nog slechts af en toe (ongeveer tweemaal per maand) of (bijna) helemaal niet meer naar welke kerk dan ook. De helft van hen gaat (vrijwel) nooit meer naar een kerk. Dit is een punt van zorg.
- Slechts 1 jongere heeft aangegeven geen kerkelijke achtergrond te hebben en niet in een kerk te zijn opgegroeid. Dat betekent dat de Sint-Jansgemeente maar één niet gelovige jongere van boven de 18 jaar aan zich en daarmee aan het christelijk geloof heeft kunnen binden. Althans waar het gaat om de door ons onderzochte groep. Ook dat is een punt van zorg.
- Van de 100 jongeren die in de Sint-Jansgemeente zijn opgegroeid bezoeken er 49 nog steeds deze gemeente. Hiervan wonen de meeste mensen, namelijk 43, nog steeds in Gouda of omgeving. 6 Mensen wonen buiten Gouda.

4.3.2. Beantwoording deelvragen (reden verlaten Sint-Jansgemeente)

Het gaat om de mensen die de Sint-Jansgemeente hebben verlaten en wel of niet naar een andere gemeente zijn overgestapt. Schuivers blijven gelovig en zijn een andere gemeente gaan bezoeken. Gaanders hebben de gemeente verlaten en zijn niet naar een andere gemeente gegaan. Het kan zijn, dat zij wel zijn blijven geloven, het kan ook zijn dat zij het geloof vaarwel hebben gezegd. De belangrijkste argumenten hebben wij hieronder nader uitgewerkt.

Uit de gegeven antwoorden van de schuivers en gaanders brengen wij hier de volgende resultaten naar voren:

Onderwerp/aspect Beantwoorders	Oneens of Negatief	Neutraal	Eens of Positief	Evt. toelichting
Weg bij de Sint-Jansgemeente omdat prediking niet aanspreekt	Oneens	Neutraal	Eens	
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	20 35,7%	10 17,9%	26 46,4%	

Onderwerp/aspect Beantwoorders	Oneens of Negatief	Neutraal	Eens of Positief	Evt. toelichting
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden	4 28,6%	5 35,7%	5 35,7%	
Weg bij de Sint-Jansgemeente omdat de kerkdienst niet stimulerend is	Oneens	Neutraal	Eens	Idem
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	19 33,9%	10 17,9%	27 48,2%	
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden	3 21,4%	8 57,2%	3 21,4%	
Kerkgang hoeft niet altijd naar dezelfde gemeente te gaan	Oneens	Neutraal	Eens	
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	31 55,3%	17 30,4%	8 14,3%	Deze vraag is alleen aan de schuivers gesteld
Naar een andere kerk omdat je daar makkelijker vrienden ontmoet	Oneens	Neutraal	Eens	
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	31 55,4%	17 30,3%	8 14,3%	Deze vraag is alleen aan de schuivers gesteld
Te weinig aandacht voor kinderen in de dienst van de St. Jansgemeente	Oneens	Neutraal	Eens	
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	28 50,0%	23 41,1%	5 8,9%	
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden	0 0,0%	7 50,0%	7 50,0%	

Aan de **gaanders** is expliciet gevraagd naar een aantal redenen die wellicht een rol gespeeld zou kunnen hebben om de kerk en/of het geloof te verlaten. Daarin zitten een paar opvallende punten.

In de tabel hieronder wordt een aantal redenen opgesomd. Het getal erachter geeft aan hoe vaak deze reden door de respondenten is aangekruist. Ook hebben we het percentage aangegeven. Het gaat om 14 respondenten (gaanders), die allemaal meerdere antwoorden konden aankruisen.

Reden	Aantal	Percentage	Evt. toelichting
Ik geloof niet meer, omdat de wetenschap heeft bewezen dat God niet bestaat	0	0,0%	
Ik heb geen tijd meer om naar de kerk te gaan	1	7,1%	
Met wat ik in de kerk leerde kon ik niets in de praktijk	6	42,9%	Zie ook hoofdstuk 6, waar gaanders zich

Reden	Aantal	Percentage	Evt. toelichting
			uitspreken over de praktische waarde van de preek. 1 persoon is daar positief over.
Ik ga niet of weinig meer naar de kerk omdat mijn vrienden er niet meer naar toe gaan	1	7,1%	
Ik heb er moeite mee dat vrouwen niet het ambt van predikant, ouderling of diaken kunnen vervullen	0	0,0%	Verderop laten we nog zien hoe alle respondenten denken over de vrouw in het ambt
Ik heb moeite met het standpunt van de kerk over maatschappelijke thema's (homoseksualiteit, samenwonen e.d.)	1	7,1%	Ook dit punt komt verderop nog terug
Ik ga niet/weinig naar de kerk omdat ik bij geen enkele kerk het idee heb dat mijn opvattingen over kerk zijn aansluiten bij die van de kerk	1	7,1%	
Ik geloof niet meer doordat bij persoonlijke tegenslagen het geloof mij teleurstelde	1	7,1%	
Ik denk dat je ook goed buiten de kerk kunt geloven	11	78,6%	
Ik geloof nog wel in een hoger wezen, maar niet meer in een persoonlijke God zoals in de St. Jan wordt beleden	1	7,1	
(Indien van toepassing) Mijn partner vindt het heel erg vervelend als ik naar de kerk ga	0	0,0%	
Ik vind christenen schijnheilig	2	14,3%	
Ik vind dat het er niet zo veel toe doet wat ik geloof, als ik maar een goed mens ben	3	21,4%	
Ik heb weinig momenten waar ik de aanwezigheid van God beleef in mijn persoonlijk leven	6	42,9%	
Alhoewel ik geloof, zijn andere dingen belangrijker in het leven	3	21,4%	

In een aparte vraag hebben we gevraagd welke van bovenstaande redenen voor de respondent de allerbelangrijkste reden is geweest. De mensen mochten maar één reden aankruisen. 12 van de 14 respondenten (gaanders) hebben die vraag beantwoord. Daar kwam het volgende lijstje uit:

1. Ik denk dat je ook goed buiten de kerk kunt geloven: 6 (50,0%)
2. Ik heb weinig momenten waar ik de aanwezigheid van God beleef in mijn persoonlijk leven 3 (25,0%)
3. Met wat ik in de kerk leerde kon ik niets in de praktijk 1 (8,3%)
4. Ik ga niet of weinig naar de kerk omdat mijn vrienden er niet meer naartoe gaan 1 (8,3%)
5. Alhoewel ik geloof, zijn andere dingen belangrijker voor mij in het leven 1 (8,3%)

Samengevat

- De preek en de dienst spelen bij zowel de schuivers als bij de gaanders een rol bij hun keuze. Bijna de helft van de schuivers geeft aan dat preek en dienst niet aanspreken. Voor de gaanders speelt dat ook maar is dit een iets minder belangrijk motief.
- De schuivers, zij die naar een andere gemeente zijn gegaan, willen wel graag trouw zijn aan een gemeente. Slechts 14,3% (8 personen) geeft aan dat kerkgang niet altijd naar dezelfde gemeente hoeft te gaan. Meer dan de helft van de schuivers is het daarmee oneens en verkiezen een eigen vaste gemeente. De gaanders van de Sint-Jansgemeente zijn geen jongeren die naar los-vaste kerkcontacten zoeken.
- Het al dan niet makkelijker vrienden kunnen ontmoeten speelt nauwelijks mee om naar een andere kerk te gaan. Voor één gaander is dit wel de belangrijkste reden.
- Ook het eventueel te weinig aandacht besteden aan de kinderen in de dienst is voor de schuivers geen overwegend argument om van gemeente te wisselen. 8,9% geeft aan dat dit echt een rol speelt.
Bij de gaanders ligt dat anders. Daar vindt de helft dat er te weinig aandacht voor de kinderen is. De andere helft neemt een neutraal standpunt in.
- Eventuele standpunten van de wetenschap over religie speelt geen enkele rol bij de gaanders om niet meer in God te geloven.
- Wel is het gebrek aan praktische bruikbaarheid van wat je in de kerk leert een belangrijk item. 42,9% van de gaanders geeft dat aan. Voor één respondent was dit de belangrijkste reden.
Het aspect van de praktische waarde komt vaker naar voren. Een aanbeveling voor de kerkenraad is dan ook om met gemeenteleden en met name met jongeren te overleggen over de mogelijkheden om de praktische waarde van preek en dienst te vergroten.
- Waar het gaat om de positie van de vrouw in het ambt en de opvattingen van de gemeente over bepaalde maatschappelijke onderwerpen zoals homoseksualiteit en het ongehuwd samenwonen, spelen nauwelijks of geen rol bij de keuze om de kerk te verlaten. Slechts één persoon van de gaanders geeft aan dat dit een belangrijke reden is geweest om de Sint-Jansgemeente te verlaten. Dat geldt ook voor het idee dat een kerk niet zou kunnen aansluiten bij de eigen opvattingen.
- Wat wel sterk speelt bij de gaanders, is dat ze van opvatting zijn dat je ook buiten de kerk heel goed kunt geloven. Zij zien de kerk blijkbaar minder als een vaste en centrale plek om het geloof met elkaar te beleven. Geloofsbeleving kan in hun ogen ook goed daarbuiten. 78,6% van de gaanders (11 personen) is die mening toegedaan. De helft van de gaanders geeft dit zelfs als belangrijkste reden op.
- Enkele gaanders (3 personen, 21,4%) zijn van mening dat het niet zo belangrijk is wat je gelooft, als je maar een goed mens bent.
- Opvallend voor ons is, dat 6 gaanders (42,9%) stellen dat zij in hun persoonlijk leven weinig momenten kennen waarop zij God beleefd hebben en 3 personen (25,0%) geven zelfs aan dit de belangrijkste reden te vinden.
- Ook geeft een aantal gaanders aan, dat er belangrijkere dingen in het leven zijn dan het geloof alleen. Voor één persoon is dat de belangrijkste reden.

4.3.3. Beantwoording deelvragen (beleving gemeente)

Veel vragen gaan over wat jongeren belangrijk vinden. Immers, als jongeren iets belangrijk vinden en zij vinden dat niet terug in de eigen gemeente, dan zou dat een reden kunnen zijn om de gemeente te verlaten. Wij hebben gevraagd wat de jongeren vinden van het beleid, de sfeer en de gang van zaken in de gemeente. Ook hebben we gevraagd naar opvattingen over de dienst, de preek en naar eigen geloofsbeleving. Een aantal van deze aspecten werken wij nader uit.

In deze paragraaf gaan we in op de meer zakelijke kant van de beleving van de gemeente, zoals de grootte van de organisatie, sociale aspecten, beleving van activiteiten, betrokkenheid bij beleid en uitvoering.

Zoveel mogelijk geven wij de reacties van de blijvers, schuivers en gaanders weer, zodat duidelijk wordt of er verschil van denken is tussen deze groepen.

De basis voor de opvattingen zijn de ervaringen en belevingen die de respondenten in de Sint-Jansgemeente hebben opgedaan. Mensen die nu een andere gemeente bezoeken of niet meer naar de kerk gaan, zullen ook die ervaringen en belevingen bij hun beantwoording betrokken hebben. Voor ons is belangrijk, welke opvattingen er onder de jongeren leven waar het gaat om sfeer in de gemeente, gemeentebelief en geloof.

In onderstaande tabel hebben we een aantal aspecten op een rijtje gezet die in de gemeente spelen. Daarbij hebben we, voor zover van toepassing, de antwoorden weergegeven van de blijvers, schuivers en gaanders. De antwoorden hebben we ondergebracht in drie categorieën: oneens/negatief, neutraal, eens/positief.

Onderwerp/aspect Beantwoorders	Oneens of Negatief	Neutraal	Eens of Positief	Evt. toelichting
De gemeente is te groot om goed betrokken te kunnen zijn	Oneens	Neutraal	Eens	
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	14 16,7%	32 38,1%	38 45,2%	
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	13 23,2%	18 32,2%	25 44,6%	
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden	2 14,3%	5 35,7%	7 50,0%	Deze vraag is bij de gaanders anders geformuleerd maar volgens ons wel vergelijkbaar met de twee andere groepen.
De afstand van de leden tot de kerkeraad is te groot	Oneens	Neutraal	Eens	Deze vraag is niet aan de gaanders gesteld.
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	15 17,9%	40 47,6%	29 34,5%	
<u>Schuivers</u> 55 (56) antwoorden	11 20,0%	17 30,9%	27 49,1%	1 persoon heeft n.v.t. ingevuld. Deze is niet meegerekend
Jongeren worden weinig betrokken bij de invulling van de diensten	Oneens	Neutraal	Eens	
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	12 14,3%	35 41,7%	37 44,0%	
<u>Schuivers</u> 55 (56) antwoorden	9 16,3%	15 27,3%	31 56,4%	1 persoon heeft n.v.t. ingevuld. Deze is niet meegerekend

Onderwerp/aspect Beantwoorders	Oneens of Negatief	Neutraal	Eens of Positief	Evt. toelichting
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden	3 21,4%	7 50,0%	4 28,6%	Deze vraag is bij de gaanders anders geformuleerd maar volgens ons wel vergelijkbaar met de twee andere groepen.
Jongeren kunnen weinig invloed uitoefenen op het beleid	Oneens	Neutraal	Eens	Deze vraag is niet aan de gaanders gesteld
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	9 10,7%	36 42,9%	39 46,4%	
<u>Schuivers</u> 54 (56) antwoorden	7 13,0%	14 25,9%	33 61,1%	2 personen hebben n.v.t. ingevuld. Deze zijn niet meegerekend
Er moet meer aandacht komen voor sociale aspecten van de gemeente	Oneens	Neutraal	Eens	
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	7 8,3%	32 38,1%	45 53,6%	
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	4 7,1%	17 30,4%	35 62,5%	
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden	2 14,3%	5 35,7%	7 50,0%	
Gemiddeld oordeel over een aantal activiteiten binnen de gemeente	Negatief	Neutraal	Positief	Betreft de vragen over de LEV-ring, Bijbelkring, gemeenteavonden, jeugdclubs, catechisatie zondagschool, gemeenteweekend en andere activiteiten. We hebben de scores van de 8 activiteiten per beoordelingscategorie opgeteld en gemiddeld. Exclusief de n.v.t. scores hebben we daarvan de percentages berekend. Score per activiteit zie de bijlage.
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden per vraag 8 vragen, totaal 672 antwoorden 330 geldige antwoorden	4 1,2%	77 23,3%	249 75,5%	342 keer "niet van toepassing" aangegeven. De mensen kennen de activiteit niet of niet voldoende. Bij de percentageberekeningen zijn deze niet meegerekend.
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden per vraag 8 vragen, totaal 448 antwoorden 239 geldige antwoorden	16 6,7%	68 28,5%	155 64,8%	209 keer "niet van toepassing" aangegeven. Bij de percentageberekeningen zijn deze niet meegerekend. Ook niet meegerekend zijn de

Onderwerp/aspect Beantwoorders	Oneens of Negatief	Neutraal	Eens of Positief	Evt. toelichting
				antwoorden "niet op de hoogte".
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden per vraag 8 vragen, totaal 112 antwoorden 47 geldige antwoorden	5 10,6%	15 31,9%	27 57,5%	65 keer "niet van toepassing" aangegeven. Bij de percentageberekeningen zijn deze niet meegerekend. Ook niet meegerekend zijn de antwoorden "niet op de hoogte".

Samengevat

- Het lijkt erop, dat de grootte van de Sint-Jansgemeente invloed heeft op de beleving van de jongeren en voor sommigen reden is naar een andere gemeente te gaan. Punt is, dat hier weinig aan te doen is. Sterker nog, de gemeente mag blij zijn om zoveel leden aan zich te kunnen binden. Het zou mooi zijn als alle kerkgemeenten in die positie zouden zitten. Omdat veel jongeren hier toch een probleem zien, is het wellicht toch goed om met hen te bespreken hoe dat gevoel het beste weggenomen kan worden.
- Een aandachtspunt voor de kerkenraad is volgens ons om te proberen de band met de jongeren aan te halen. Dit geldt voor het gevoel dat er is dat deze afstand (te) groot is en het gevoel dat men niet betrokken wordt bij de beleidsvorming van de gemeente en de uitvoering van de diensten.
- Ook de vraag om meer aandacht voor de sociale kanten binnen de gemeente komt naar onze mening duidelijk naar voren. Hoe gaan we met elkaar om en hoe maken we ons geloof praktisch.
- Over het algemeen zijn de jongeren behoorlijk tevreden over de activiteiten die binnen de gemeente georganiseerd worden.

Het bovenstaande geeft aan hoe de mensen over bepaalde zaken denken. Mogelijk dat voor schuivers en gaanders hier (mede) redenen liggen om de Sint-Jansgemeente te verlaten en al dan niet naar een andere gemeente te gaan. Maar die conclusie kan op grond van deze gegevens niet expliciet getrokken worden. Immers ook blijvers delen tot op zekere hoogte dezelfde opvattingen.

4.3.4. Beantwoording deelvragen (beleving dienst)

We hebben onder meer gevraagd naar de beleving van de dienst zoals de tijdsduur, de preek, de muziek en de liederen die gezongen worden, het gebed, viering van het Heilig Avondmaal en de Heilige Doop.

Onderwerp/aspect Beantwoorders	Oneens of Negatief	Neutraal	Eens of Positief	Evt. toelichting
Mate waarin de preek aanspreekt	Negatief	Neutraal	Positief	
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	4 4,8%	14 16,7%	66 78,5%	
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	7 12,5%	31 55,3%	18 32,2%	

Onderwerp/aspect Beantwoorders	Oneens of Negatief	Neutraal	Eens of Positief	Evt. toelichting
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden	4 28,6%	7 50,0%	3 21,4%	
Mate waarin de preek praktische waarde heeft	Negatief	Neutraal	Positief	
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	7 8,3%	30 35,7%	47 56,0%	
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	12 21,4%	30 53,6%	14 25,0%	
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden	6 42,9%	7 50,0%	1 7,1%	
De taal van de preek is goed te volgen	Oneens	Neutraal	Eens	
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	2 2,4%	13 15,5%	69 82,1%	Deze vraag is alleen aan de blijvers gesteld
Type liederen	Negatief	Neutraal	Positief	
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	8 9,5%	31 36,9%	45 53,6%	
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	16 28,6%	19 33,9%	21 37,5%	
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden	2 14,3%	8 57,1%	4 28,6%	
Muziek(instrumenten) bij het zingen	Negatief	Neutraal	Positief	
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	19 22,6%	30 35,7%	35 41,7%	
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	19 33,9%	24 42,9%	13 23,2%	
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden	3 21,4%	8 57,2%	3 21,4%	
Het gebed tijdens de dienst	Negatief	Neutraal	Positief	
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	3 3,6%	25 29,8%	56 66,6%	Deze vraag is alleen aan de blijvers gesteld.
Tijdsduur van de dienst	Negatief	Neutraal	Positief	
<u>Blijvers</u> 83 antwoorden	3 3,6%	19 22,9%	61 73,5%	Eén persoon heeft deze vraag niet ingevuld
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	5 8,9%	24 42,9%	27 48,2%	
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden	3 21,4%	10 71,4%	1 7,2%	
Viering Heilig Avondmaal	Negatief	Neutraal	Positief	
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	7 8,3%	32 38,1%	45 53,6%	
<u>Schuivers</u>	13	22	21	

Onderwerp/aspect Beantwoorders	Oneens of Negatief	Neutraal	Eens of Positief	Evt. toelichting
56 antwoorden	23,2%	39,3%	37,5%	
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden	3 21,4%	9 64,3%	2 14,3%	
De Heilige Doop	Negatief	Neutraal	Positief	
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	1 1,2%	15 17,9%	68 80,9%	
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	13 23,2%	15 26,8%	28 50,0%	
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden	1 7,1%	7 50,0%	6 42,9%	

Samengevat

- Voor alle onderwerpen geldt dat de jongeren die trouw zijn gebleven aan de Sint-Jansgemeente een positiever oordeel hebben over de meer inhoudelijke zaken van de gemeente.
- In zijn algemeenheid kunnen we zeggen, dat de schuivers positiever reageren dan de gaanders.
- Ons advies is om met de eigen jongeren nog eens te bespreken of en zo ja hoe de praktische waarde van de preek verbeterd zou kunnen worden.
- Ook zou de kerkenraad in overleg met de jongeren nog eens kunnen kijken naar de keuze van de liederen en de muzikale begeleiding daarbij.

4.3.5. Beantwoording deelvragen (persoonlijk geloof)

In de enquête zijn ook items opgenomen die vragen naar de opvatting van de jongeren over het geloof en hun eigen geloofsbeleving. Ook zijn er vragen over de invloed van buitenaf en waar men met geloofsproblemen naartoe gaat. Daartoe hebben wij naast een aantal gesloten vragen ook een paar open vragen aan de geënquêteerden voorgelegd.

De antwoorden hebben misschien niet direct een relatie met het vertrek van jongeren uit de gemeente, maar geven wel een beeld over hun gedachtewereld. Ook bij deze uitwerking hebben we ons beperkt tot enkele onderwerpen die ons interessant of opvallend genoeg leken om hier op te nemen. Voor alle onderwerpen en cijfers verwijzen we naar de bijlage.

Onderwerp/aspect	Oneens of Negatief	Neutraal	Eens of Positief	Evt. toelichting
Ouders hebben respondent als kind positief gestimuleerd om naar de kerk te gaan	Oneens	Neutraal	Eens	
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	1 1,2%	11 13,1%	72 85,7%	
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	2 3,6%	10 17,8%	44 78,6%	
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden	0 0,0%	3 21,4%	11 78,6%	

Onderwerp/aspect	Oneens of Negatief	Neutraal	Eens of Positief	Evt. toelichting
Ouders hebben respondent als kind (wel) opgedrongen om naar de kerk te gaan	Oneens	Neutraal	Eens	Bij de blijvers en schuivers stond in de vraagstelling dat de jongere als kind (wel) werd opgedrongen naar de kerk te gaan. Bij de gaanders stond "niet" opgedrongen. Hiermee is rekening gehouden bij de weergave van de score hiernaast. Die gaat uit van "wel opgedrongen".
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	20 23,8%	38 45,2%	26 31,0%	
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	14 25,0%	24 42,9%	18 32,1%	
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden	4 28,6%	5 35,7%	5 35,7%	
Ik zou het goed vinden als vrouwen het ambt van predikant, ouderling of diaken kan vervullen	Oneens	Neutraal	Eens	Deze vraag is niet aan de gaanders gesteld.
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	25 29,8%	25 29,8%	34 40,4%	
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	11 19,6%	18 32,2%	27 48,2%	
Ik vind dat de kerk bereid moet zijn christelijke homoseksuelen te trouwen	Oneens	Neutraal	Eens	Deze vraag is niet aan de gaanders gesteld
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	43 51,2%	28 33,3%	13 15,5%	
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	27 48,2%	18 32,1%	11 19,7%	
De antwoorden van de vragen hierna hebben we ingedeeld in vier categorieën, omdat we menen dat ze daarmee wat beter tot hun recht komen.				
Hoe vaak bid je?	Nooit of soms	Een keer per week	Meerdere keren per week	Meer dan een keer per dag
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	4 4,8%	9 10,7%	26 30,9%	45 53,6%
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	4 7,1%	1 1,8%	21 37,5%	30 53,6%
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden	11 78,6%	0 0,0%	0 0,0%	3 21,4%
Hoe vaak lees je in de Bijbel?	Nooit of soms	Een keer per week	Meerdere keren per week	Meer dan een keer per dag

Onderwerp/aspect	Oneens of Negatief	Neutraal	Eens of Positief	Evt. toelichting
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	13 15,5%	14 16,6%	43 51,2%	14 16,7%
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	10 17,9%	11 19,6%	26 46,4%	9 16,1%
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden	12 85,8%	1 7,1%	1 7,1%	0 0,0%
Hoe vaak spreek je met anderen over het geloof?	Nooit of soms	Een keer per week	Meerdere keren per week	Meer dan een keer per dag
<u>Blijvers</u> 84 antwoorden	15 17,9%	29 34,5%	37 44,0%	3 3,6%
<u>Schuivers</u> 56 antwoorden	4 7,1%	21 37,5%	29 51,8%	2 3,6%
<u>Gaanders</u> 14 antwoorden	11 78,6%	2 14,3%	1 7,1%	0 0,0%

Hieronder staat een vraag die aan alle drie de groepen is gesteld over wie zij benaderen als ze een persoonlijk geloofsprobleem hebben. Elke respondent mocht desgewenst meerdere antwoorden invullen. Hieronder het resultaat.

<u>Vraag + alternatieven</u>	<u>Blijvers</u> 84 res-pondenten	<u>Schuivers</u> 56 res-pondenten	<u>Gaanders</u> 14 res-pondenten	Evt. toelichting
Als je persoonlijke geloofsproblemen had, met wie besprak je die dan?				Het percentage, de ratio, is bepaald door het aantal antwoorden per mogelijkheid (in de lijst aangegeven) te delen door het aantal respondenten van de betreffende groep en daar het percentage van te nemen. Aantal respondenten: Blijvers: 84 Schuivers: 56 Gaanders: 14
Mijn partner	50 (59,5%)	44 (78,6%)	6 (42,9%)	
Mijn vader of moeder	51 (60,7%)	35 (62,5%)	9 (64,3%)	
Mijn broer of zus of ander familielid	29 (34,5%)	20 (35,7%)	5 (35,7%)	
Mijn vrienden	66 (78,6%)	45 (80,4%)	6 (42,9%)	
De mentor van de catechisatie	6 (7,1%)	1 (1,8%)	1 (7,1%)	
Een leider van de jeugdclub	6 (7,1%)	4 (7,1%)	2 (14,3%)	
De blokouderling	7 (8,3%)	1 (1,8%)	0 (0,0%)	
De predikant	8 (9,5%)	4 (7,1%)	0 (0,0%)	
Een ander gemeentelid (bv gebedsteam)	7 (8,3%)	10 (17,9%)	0 (0,0%)	
Ik had niemand om dat te bespreken	4 (4,8%)	1 (1,8%)	3 (21,4%)	

<u>Vraag + alternatieven</u>	<u>Blijvers</u> 84 res- pondenten	<u>Schuivers</u> 56 res- pondenten	<u>Gaanders</u> 14 res- pondenten	Evt. toelichting
<i>Totaal aantal gegeven antwoorden</i>	234	165	32	
	2,8 antwoor- den per respondent	2,9 antwoor- den per respondent	2,3 antwoor- den per respondent	

Samengevat

- Feitelijk zijn alle respondenten positief over de manier waarop hun ouders ze als kind gestimuleerd hebben in hun geloof en om naar de kerk te gaan. Dit geldt ook voor de gaanders, de mensen die de kerk verlaten hebben.
- Opvallend is wel, dat tegelijkertijd veel mensen (tussen de 30% en 36%) het gevoel hebben dat het naar de kerk gaan hen opgedrongen is. Het gevoel daarover is bij de drie groepen nauwelijks verschillend. Ongeveer een kwart is van mening dat de kerkgang hen niet opgedrongen is. De overige stellen zich neutraal op.
- Uit andere vragen blijkt, dat de standpuntbepaling van de gemeente over bepaalde maatschappelijke vraagstukken geen invloed heeft op de keuze om wel of niet de Sint-Jansgemeente te verlaten. Maar dat neemt niet weg dat de jongeren die gereageerd hebben op de enquête daar wel een mening over hebben. 40,4% van de blijvers zou het een goed idee vinden als vrouwen het ambt van predikant, ouderling of diaken kan vervullen. Van de schuivers is dit bijna de helft (48,2%). Rondom de 30% van de jongeren neemt een tussenpositie (neutraal) in en 29,8% van de blijvers en 19,6% van de schuivers is daar tegen of vindt dat niet nodig.
- Voor een zegen vragen over het huwelijk door de kerk van christelijke homoseksuelen met een relatie is minder draagvlak. Ongeveer de helft van de blijvers en schuivers is daar tegen en tussen de 15% en 20% is daar voorstander van. Rondom de 30% van de jongeren stelt zich neutraal op in deze kwestie. Bij de schuivers zijn relatief gezien iets meer voorstanders.
- Wat de eigen geloofsbeleving betreft zien we hier en daar behoorlijke verschillen, met name tussen de gaanders en de twee andere groepen. Zo wordt er door de gaanders duidelijk minder gebeden, vaak helemaal niet of soms. Dat geldt ook voor het lezen van de Bijbel. Als een gaander nog wel bidt, dan is dat gelijk ook meer dan een keer per dag. Tussen de jongeren die bij de Sint-Jansgemeente zijn aangesloten en zij die bij een andere gemeente naar de kerk gaan zit nauwelijks verschil. Door hen wordt veel gebeden en redelijk vaak in de Bijbel gelezen.
- We zien ook, dat de jongeren die bij de Sint-Jansgemeente zijn aangesloten wat minder vaak met anderen over het geloof praten, dan de jongeren die bij een andere gemeente zijn aangesloten. Maar het geloof komt in de omgang met anderen toch wel regelmatig aan de orde. Bij de gaanders is dat echt een stuk minder; bijna 78,6% zegt nooit of soms met anderen over het geloof te praten.
- Wat wij opvallend vinden en ook wel onverwacht, is dat jongeren met een persoonlijk geloofsprobleem zich heel vaak alleen wenden tot de eigen partner, familie of vooral vrienden. Weinig jongeren wenden zich tot iemand van de gemeente. Dat is opvallend voor ons, omdat toch in de gemeente de kennis is. Ons advies is dan ook om hier meer aandacht aan te besteden en te stimuleren en aantrekkelijk te maken dat jongeren hun geloofsproblemen (ook) in de gemeente bespreekbaar maken.

4.3.6. Beantwoording deelvragen (citaten uit de open vragen)

Een groot aantal jongeren heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid om enkele open vragen in te vullen. Hieronder geven we enkele uitspraken weer.

4.3.7. Citaten 'blijvers'

- "Het belijden van geloof in Jezus als onze redder maakt ons als kerk uniek. Daarmee kunnen we jongeren vasthouden en zelfs trekken. Allerlei vernieuwingen doorvoeren niet. Want op dat gebied ga je het toch nooit winnen van alle hippe en aantrekkelijke dingen die jongeren op andere plaatsen wordt aangeboden. Veel Zegen en Wijsheid!"
- "Persoonlijk vind ik het heel moeilijk om bij zo'n grote gemeente te horen. Je moet zelf wel heel actief zijn om je plekje te vinden en mensen te leren kennen. En dat actief lid zijn is voor sommigen best moeilijk door wat voor omstandigheid dan ook."
- "Ik merk dat zodra je de 18 gepasseerd bent in de St. Jan je heel erg losgelaten wordt en er weinig aandacht is voor deze groep. Hierdoor zijn veel jongeren vertrokken naar andere gemeentes of gaan helemaal niet meer naar de kerk."

4.3.8. Citaten 'schuivers'

- "Welke God dien je eigenlijk? Er staat geschreven dat Jezus de Zoon van God heerser is van de Sabbat. Deze Jezus wil ik dienen. Staan we daar wel eens bij stil? Of maakt het niet uit of je nu op zaterdag de rustdag houdt of op zondag? Zelf heb ik ook 31 jaar gedaan aan zondagsheiliging, omdat ik niet beter wist. Maar er staat geschreven in Jesaja, dat je gezegend zult worden als je je houdt aan de instellingen van God. Het liefst zou ik willen dat ik gewoon naar de Sint-Jansgemeente zou kunnen blijven gaan. Echter moet ik constateren dat daar, wellicht onbewust, de vervangingsleer gepreekt wordt."
- "Een kleinere gemeente (Sint-Jan is erg groot), waar ik meer onderlinge betrokkenheid ervaar en het geloof meer praktisch wordt toegepast. Traditionele aspect in de Sint-Jan staat voor mij ook enigszins in de weg om een persoonlijke relatie met God op te bouwen, e.g. het taalgebruik en de goede oude toga van onze zeer gewaarde dominee. Wat dat betreft zoek ik een kerk waar ik een niet-gelovige zonder problemen mee naar toe kan nemen, dat die persoon in ieder geval niet gehinderd wordt door allerlei cultuurdingetjes om God te ontmoeten."
- "Omdat ik erg teleurgesteld ben. Bij mij thuis speelden meerdere problemen." De persoon spreekt zijn/haar teleurstelling uit over het gebrek aan betrokkenheid vanuit de Sint-Jansgemeente bij ondervonden problemen. Die betrokkenheid werd wel door anderen getoond, mede waardoor deze persoon naar een andere kerk is gegaan.
- "Maar waarom ik niet terug ga naar de Sint-Jan is voornamelijk omdat ik bij de Sint-Jan het gemeenschap zijn mis. Ik zit nu in een kleinere kerk en dat vind ik fijner, omdat ik de mensen ken en ook buiten christelijke activiteiten met hen omga. Ook vind ik het fijn dat we geen psalmen zingen, omdat de liederen die we zingen dicht bij mij staan. Verder vind ik het heel tof dat mijn kerk heel missionair is ingesteld en dus niet alleen ons-onder-ons is."
- "De St. Jan was voor mij niet de juiste vorm. Ik vond het te kil en afstandelijk, komt ook doordat het een grote gemeente is. Ik heb het idee dat de gemeenteleden niet echt naar elkaar omkijken. Daarbij vond ik de preekstijl te degelijk en spraken de preken mij daarvoor niet aan. De St. Jan is voor mij erg rationeel en in de gemeente waar ik nu kerk meer emotioneel. Ook werd er nooit naar de jeugd geluisterd, wat een jammerlijk aspect is, omdat zij de toekomst van de kerk zijn."
- "Maar zelfs als ik geen enkele vriend had gehad was ik bij de Sint-Jan gebleven als ik door de preken enthousiast was geworden over God. Maar dat gebeurt maar een enkele keer."

- “Open staan voor verandering, niet voor het veranderen, maar omdat je in sommige gevallen mee moet gaan met je tijd.”
- “Meer preken vanuit de overwinning van Jezus. Meer aandacht voor kinderen en tieners, zij zijn de kerk van morgen.”
- “De kerk blijft onveranderd verder gaan op de weg die ingeslagen is wat een weg lijkt te zijn die steeds minder aansluit bij de beleving van de jongere generaties. Mijn voorstel is om de kerk te splitsen in een behoudende en progressievere gemeente ieder met een eigen predikant, kerkenraad en visie. De organisatie vorm mag ook wat minder hiërarchisch, dit is niet meer van deze tijd.”
- “Meer aandacht op jongeren, van mijn groep waarmee ik met 50 jongeren begon in de brugklas/tweede klas gaan er nu nog minder dan 10 naar de St. Jan terwijl er 15 in de Oostpoort zitten. Omdat ze daar elkaar meer vinden in de preek.”

4.3.9. Citaten ‘gaanders’

- “Veelvormigheid. Een bepaald type mens aard er goed, maar als je hier (om welke reden dan ook) teveel van afwijkt houdt het op. Ik zie jongeren die praktisch heel handig zijn afhaken en ik zie jongeren die kritisch zijn afhaken. Niet eens zo zeer met frustraties, ze hebben er simpelweg weinig te zoeken. De kerk heeft een flinke dosis creativiteit nodig!”
- “Aandacht voor de jeugd (12-30) door middel van het zingen van opwekkingsliederen en begeleiding door een band (zoals Wave, jongeren uit de kerk).”
- “Er is niet zozeer iets dat ik echt mis. Sinds dat we twee jonge kinderen hebben ervaar ik het lastiger om naar de kerk te gaan. In combinatie met een dienst die niet echt aansluit bij mijn geloofsbeleving zorgt ervoor dat we weinig gaan.”
- “Ik denk dat de liederen die worden gezongen het minst bij me passen. Psalmen zijn moeilijk te begrijpen en staan daardoor verder van je af. Meer liederen uit bijv. Evangelische liedbundel zou waardevol zijn.”
- “Ik vond dat de diensten veel te lang duurden. Heb dat ook aangegeven maar dan werd er gereageerd dat dat niet anders kon door de grootte van de gemeente. Meer vrolijkheid.”

5. Conclusies en aanbevelingen

5.1. Conclusies

Uit het bovenstaande willen wij een paar grote lijnen aangeven:

- De jongeren uit de onderzoeksgroep hebben allen een band of hebben die gehad met de Sint-Jansgemeente (verzending van deze gemeente).
- Van de 154 respondenten bezoeken er nog 84 (54,5%) de Sint-Jansgemeente.
- Van de 70 jongeren die niet meer naar de Sint-Jansgemeente gaan, gaan er 26 (16,9%) naar een andere gemeente binnen Gouda. Hiervan gaan er 14 naar een andere wijkgemeente waarvan 10 naar de Oostpoort en 12 naar een andere gemeente binnen Gouda. 30 Jongeren (19,5%) gaan naar een gemeente buiten Gouda. 14 Jongeren (9,1%) gaan helemaal niet meer naar een kerk.
- 67 Jongeren zijn in de Sint-Jansgemeente opgegroeid en wonen nog steeds in Gouda. Van deze 67 gaan er 43 (64,2%) nog steeds naar de Sint-Jansgemeente. Dat zijn trouwe kerkleden. 24 jongeren (35,8%) doen dat niet meer.
- 54 Jongeren zijn niet in de Sint-Jansgemeente opgegroeid maar hebben daar wel een relatie mee gekregen of hebben die gehad. Dat is 35,1% van het totaal van de 154 respondenten.
- De grootte van de Sint-Jansgemeente invloed heeft op de beleving van de jongeren en voor sommigen reden is naar een andere gemeente te gaan.
- De jongeren ervaren een afstand tussen kerkbestuur en henzelf.
- Jongeren zouden meer invloed willen hebben op de inhoud van de preek en de dienst. Vooral het praktisch nut daarvan wordt belangrijk gevonden. Voor sommigen zijn de inhoud van de preek en de dienst reden geweest voor een andere gemeente te kiezen.
- Sommige jongeren zouden ook de keuze van de liederen en de instrumentale begeleiding daarbij willen aanpassen.
- Een ander aspect dat naar voren komt is dat de jongeren vinden dat er meer aandacht besteed moet worden aan sociale aspecten in de gemeente, zoals het omgaan met elkaar, zorg hebben om elkaar en de sfeer. Ook het praktisch maken van het geloof wordt belangrijk gevonden.
- Er is een aantal kerkverlaters die van mening is dat je heel goed kan geloven buiten een gemeente om.
- De meeste jongeren kijken positief terug op de manier waarop hun ouders hen gestimuleerd hebben in hun geloof. Er is echter ook een aantal jongeren die het gevoel heeft dat in hun jeugd kerkbezoek is opgedrongen. Ongeveer een derde deel van de jongeren van alle drie de groepen is die mening toegedaan.
- Als jongeren persoonlijke geloofsproblemen hebben leggen zij die voor aan familie en vrienden. Weinig jongeren doen dat bij gemeenteleden of kerkelijke autoriteiten.
- Er is slechts één jongere uit de groep van respondenten die zonder geloofsachtergrond bij de Sint-Jansgemeente terecht is gekomen.

5.2. Aanbevelingen

5.2.1. *Inhoudelijke aanbevelingen*

- In gesprek te gaan met de jongeren en hen werkelijk te ontmoeten, elkaar helemaal uit te laten spreken. Om op deze manier elkaar te begrijpen, zoeken naar mogelijkheden om de nadelen van de grootte van de gemeente te kunnen verminderen. Positief hierbij te benoemen is het feit dat uit de enquête is gebleken dat er een hele groep jongeren hiervoor graag uitgenodigd worden!

- Werken aan een vertrouwensrelatie met de jongere(n) generatie, die blijkens ons onderzoek er nauwelijks is.
- Met de jongeren met een open Bijbel in gesprek gaan over sociaal-maatschappelijke en ethische thema's. Hierin (pro) actief bezig gaan om zo toerustende taak en verantwoordelijkheid vorm te geven van uit de gemeente.
- De gemeente/kerkenraad zal zich moeten bezinnen of de prediking voldoende aansluit bij de belevingswereld van de jongeren en hen praktisch toerust.

5.2.2. *Procesmatige aanbevelingen*

- We onderstrepen hier het initiatief van het projectteam om naar aanleiding van dit proces een gemeenteavond te organiseren om hier verder over na te denken en te brainstormen over mogelijkheden en mogelijke oplossingen.
- Wij denken dat toerusting op het gebied van leiderschap van groot belang is voor de blokouderlingen en daarnaast voldoende kader wordt geboden aan leidinggevenden
- Roep een overleggroep in het leven met vertegenwoordigers van de jongeren, die met kerkleiders regelmatig overleg voeren over zaken die in de gemeente spelen en jongeren belangrijk vinden.

5.2.3. *Aanbeveling voor vervolgonderzoek*

- Met jongeren nadenken over concrete invulling van kleinschaliger inkleuren van het gemeente zijn in een grote gemeente.
- Met de jongeren nadenken over de vraag waarom zij met hun geloofsvragen zich niet richten tot de kerkleiding.
- In het proces van het onderzoek, hebben we gemerkt dat de communicatie tussen projectgroep en kerkenraad 'scherper' moet. Er moet een algemeen en unaniem belang zijn binnen de kerkenraad om vol passie met dit project aan de slag te gaan.

6. **Slotwoord**

Wij willen graag woorden geven aan het gevoel wat we hebben, nu we de eindstreep naderen van onze 'gezamenlijke trektocht'. We hadden dan wel geen startproblemen, maar hebben wel het gevoel gehad dat we in het proces wat moeilijk op gang kwamen. Vervolgens heeft doorzetting enthousiasmerend gewerkt. Dat heeft wat ons betreft geleid tot een heel mooi product. Een product wat ons in de wederzijdse ontmoetingen gaande weg vertrouwelijker maakte naar elkaar. We weten ons met elkaar betrokken op de thema's waar het over ging en gaan moet. Wij danken jullie voor het feit dat jullie niet gearzeld hebben deze gevoelens wederzijds onder woorden te brengen in onze onderlinge communicatie.

Samen zijn we tijdens de laatste overlegronde tot de conclusie gekomen, en hebben we vastgesteld dat er iets moois op tafel ligt. Een product wat inzicht en handreikingen geeft. Laat het enthousiasme, wat gaande weg groeide, ervoor zorgen dat er met de uitkomsten van dit onderzoek een actief vervolgtraject komt. Als dat niet gebeurt is het effect als een steen in de vijver; even een groot geweld, maar even later alsof er niets is gebeurd. Daarom: 'plant' dit product in de gemeente en 'begiet' het met het de gedrevenheid, waarmee jullie als team in ons gezamenlijk proces participeerde. Ons project heeft een naam die wijst naar de Naam van Hem die alle macht heeft. Wij waren ook steeds in Zijn Naam bijeen. De herinnering hieraan nemen we dankbaar met ons mee. En laat ook in de toekomst de kracht van Hem jullie aansporen om te bouwen aan Zijn gemeente.